

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ-ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ.Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Ε. | ΑΘΗΝΑ, Κυριακή 25 του Τριμήνου 1907 | ΓΡΑΦΕΙΑ: Δομος Οικονομικου αριθ. 4 | ΑΡΙΘ. 238

Μη ζητάς σιά λατινικά πώς θα μιλήσεις
καλά γερμανικά. Ρώτα τή μάνα σιό σπύτι,
τά παιδιά σιούς δρόμους, τόν άπλοϊκό άδρωπο
σιό παζάρι. Κοίταξέ τους σιό σιόμα πώς μι
λούν κ' έτσι γράφς.

ΛΟΥΘΗΡΟΣ

Ο καλός γραφιάς λέει καινούρια πράματα
μέ συνηθισμένες λέξες.

SCHOPENHAUER

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΨΥΧΑΡΙΣ. Η Άρρωστη Δούλη (συνέχεια).
ΕΡΜΟΝΑΣ. Κριτικές αναποδιές. — Ο Δωδεκάλογος του
Γύφτου.
LAVASANGA. Παρημίες της Μανταγκασκάρης. Τό
ποτάμι της σφοδράς.
ΣΩΜΕΡΙΤΗΣ. Ο Δάκτυλος του χωριού.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Κ. Παλαμάς, Λέκας Αρβανίτης, Μπαί-
ρον (μετάφραση Σ. Πασαγιάννη), Ρήγας Γκόλφης.
ΠΑΡΑΡΑΦΑΚΙΑ — ΟΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΕΛΜΟ.

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΟΔΙΕΣ

Ο ΔΩΔΕΚΑΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΓΥΦΤΟΥ — Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

Μερικά έργα δέν κρίνονται. Μας κρίνουνε κεί-
να. Έρχονται σάν καινούριος αυτότελος κόσμος, σάν
υπερκόσμος λόγος πού μας άδράχνει και μας αλλά-
ζει και μας ξαναπλαθει. Χωρίζουνε τó χτές από τó
αύριο σάν τó γυμνόπετρο ναό πού στημένος σ' άκρω-
τήρι δεσπόζει διαχωρίζοντας δυό αντίμαχες θλασ-
σες. Γεννιούνται από τά περασμένα, μά γεννιούνται
άντινομα και τά σφραγίζουνε τά περασμένα μέσα
στών τάφο τους και σύγκαιρα γίνονται ή μάνα και
τό θέμελο κ' ή οδηγήτρια τρέλλα τής μεγάλης άλ-
λαγής. Συμμαζεύουνε μέσα τους κι οργανώνουνε γύ-
ρω τους τή διαλεχτή ζωή πού γύρευε κάποιαν άρχή
και κάποιον κυβερνήτη και πού δέν έβρισκε και δέν
ήξερε πού να βρή. Τέτοια έργα κάνουνε τους και-
ρούς. Κ' οι άνθρωποι λένε πώς φέρνουνε καινούριες ά-
λήθειες. Καλύτερα στέκει να λέμε πώς θεμελιώνουνε
μια καινούρια συνείδηση.

Ο Έλληνισμός δέν είχε καθάρια δική του συν-
είδηση τώρα και τρεις χιλιάδες χρόνια. Κι αυτό —
όσο κι ά φαίνεται υπερβολικό κι άζέτηστο — είναι
δμως θαρρώ ιστορική αλήθεια. Κ' επειδή βασιζώ έ-
σια ίσα πάνω σ' αυτή μου τή γνώμη τήν έξχωρη
άξια του Δωδεκάλογου νομίζω πώς δέν είναι παρά-
ταιρο να σταθούμε και να ζητάσουμε τήν άκρίβεια
τής τέτοιας μου αντίληψης.

Στά χρόνια του Τρωϊκού πολέμου και μάλιστα
πρωτίτερα στήν έποχή του Αιγαϊκού πολιτισμού
οι Δαναοί κ' οι Κνωσάιοι δική τους είχαν εθνική

και κοινωνική συνείδηση. Σκεδόν καθολοί ακόμη Ά-
ριοι ζούσανε καταχτητάδες και χτίζανε σά δράκιοι.
Άριστοκράτες μεγλόχρονοι γνώριζαν τήν τέχνη να
κυβερνούνε τους λαούς κ' είχανε τή δύναμη να είναι
άνωτεροι από καθέ στενή δικαιοσύνη κ' ήθική. Άμα
κακουργούσανε τρομάζαν και τους θεούς ακόμα. Μά
ξέρανε να σέβονται τήν άτομική τιμή — αξιοπεια
πολύτιμο πού ύστερα χαθηκε για να ξαναγεννηθῆ με
τό μεσοχρονιάτικο ήπιοτισμό — και τά οικογενειακά
τους έθια είχανε πατριαρχική σοβαρότητα. Η γυ-
ναίκα εΐτανε δέσποινα του σπιτιού της και στεκό-
τανε σε πολύ ψηλότερη θέση από τή γυναίκα τής
κλασικής έποχής. Στά κάστρα τους ζούσε κ' ή τέ-
χνη — ή έπική μούσα του άοιδού, ή άντρίκεια μα-
στορικη του σκαλιτή πού λαμπροστολίζει τά κροντή-
ρια και τ' άχτινοβόλα τ' άρματα. Μά παρά πάνω
άπ' όλα ξεχωρίζανε μέσα στα σημάτικα κράτη και
τόν αιγυπτιακό πολιτισμό τής έποχής τους με τήν
άκταμάχητη περηφάνεια τής φυλής τους και τήν
όργανική τους παιθαρχία. Κ' έτσι ο κόσμος αυτός —
πού τότε ξαναβρίσκουμε σήμερα στις Μυκήνες, στο
Βαφί και στην Κνωσό — είχε μια συνείδηση και
ζούσε με μια παράδοση. Από κει γεννήθηκε ο Τρωϊ-
κός ο πόλεμος κι από κει μας ήρθε ή Ίλιάδα.

Και δέν τηνε νομίζω τήν Ίλιάδα δημοτικό τρα-
γουδι. Μερικοί θένε να πούν — και θαρρώ πώς δέν έ-
χουν άδικο — πώς είναι συνειδητό έργο πολιτισμού
πού είχε φτάει κ' ίσως ξεπεράσει τήν άκμή του.
Λέω ξεπεράσει γιατί όσο κι ά βλέπουμε στήν Ίλιάδα
τήν εικόνα μιας πλέριας φυλετικής κ' ήθικής συνεί-
δησης, όμως βλέπουμε κι όλας μερικά σημάδια πού
προδίνουνε κάποιον έπιρρηά ασιατική και πού προλο-
γάνε τόν ξεπεσμό.

Τής ήρωϊκής ζωής ή άριανή ενότητα σπάστηκε
άρκετά γρήγορα. Οι ντόπιοι λαοί τής Ελλάδας πού
τους σέπασε ή ιστορία με τή γενική ονομασία Πελα-
σγοί και πού εΐγανε Κέλτες, Σλάβοι κ' ίσως και κί-
τρινοι Φίνες, κ' οι Σημίτες πού πλημμύριζαν τότε
— καθώς και σήμερα — τήν Άσπρη θάλασσα ξεχω-
ριάσανε με τόν καιρό τους κυρίαρχους Δαναούς κι ά-
νακατευτήσανε σιγά σιγά μαζί τους. Έτσι χάλασε
ή δωρική δύναμη τής φυλής κι άρχισε να κομμάτια-
ζεται ο χαρακτήρας της και να ξεπέφτη.

Σημιατικές ιδέες άπολυταρχικής δημοκρατίας ξε-
τσιπώτανε τά πολιτικά ήθη και μολέψανε τήν ιδεα-
τή Πολιτεία του Πλάτωνα. Η δημαγωγία στή μι-
σοφοινικη Άθήνα έστησε τó τυραννικό είδωλο τής
άποκλειστικής πατριδας και θυσιάζοντας από τή
μια μεριά τήν άτομική λευτεριά του πολίτη κινή-
γησε από τήν άλλη να ληστέψη και να ξαφανίση τις
άλλες ελληνικές πολιτείες. Τις πανάρχαιες άριανές
θηρηκείες τις ξετοπίζανε οι βρωμερές θεότητες τής
Συρίας τομαζώντας έτσι τó δρόμο για τήν ύστατη

σημιατική ύδρα — τή χριστιανική θρησκεία. Κι όμως
τό θάμπος τó άττικό μας έχει μαγεμένους ακόμα σή-
μερα κι όποιος λέει: Άθήνα έννοσι τήν όνειρευτή τε-
λειότητα μιας ζωής ρυθμικής. Μπορεί αυτό να στί-
κη σωστό για τους τεχνίτες και τους ιδεολόγους,
μπορεί να φάνηκε ή Άθήνα πολύ άξια στα γράμ-
ματα και σε κάθε τέχνη, όμως άδύνατο μου είναι
να θαμαζώ τέτοια χώρα δλόφυχα γιατί πάντα τó
βλέπω πώς δέν είχε — ούτε και καμιάν άλλη ήλλη-
νική χώρα δώθε από τόν Όλυμπο — εθνική συνείδη-
ση. Περιττό μου φαίνεται να αναδείψω τήν ιστορία
της. Ο Παρθενώνας είναι τó μεγάλο δείγμα τής
ψευτιάς της. Γιατί ο Παρθενώνας όσο άθάνατος κι
άν είναι είναι ναός πού χτίστηκε με χερίματα κλε-
μένα από Έλληνες, με τις άτιμιές πολιτικής πού κα-
τάστρεψε τήν Ελλάδα. Και τó κρέμα βαρβαίνει πάνω
μας άξεπλήρωτο ακόμα.

Μά τó είχανε στο αίμα τους. Αίμα νοθεμένο
πιά, αίμα πού θέρριε τó στενοκέφαλο έγωϊσμό και
τήν άνόστη ιδιοτελεία. Και για αυτό ή κοινωνία ξε-
χαρβαλώνεται και ξαπλώνεται κάθε μέρα πιο πυ-
κνά ή μούχλα τής σάπιας Άσίας Γι' αυτό και
στή φιλολογία τήν κλασική — τήν πιο καθάρια δό-
ξα τής Άθήνας — δε βρίσκει κανείς τήν αντίπεγγιά
μιας ψηλότερης άκέριας συνείδησης, δέν άντικρύζει
κανείς τó θείο κείνο έγωϊσμό πού κάνει τους ήρώους
και στυλώνει τά ρηγάτικα έθνη. Κόσμος ιδανικούς
κυνηγούσαν οι φιλόσοφοι κι έμπορες σοφιστείες. Η
τραγική Μούσα προσπαθεί να μιλήση πιο ξεθαρρα —
και με τόν Αίσχύλο μας ξαναθυμίζει κάποτε τήν
ψυχή τής Ομηρικῆς έποχής — όμως σκιάβα του
Δήμου και τής άσιανής Μυθολογίας παραδέρνει τó
συχνώτερο σε ρητορισμούς τής Άγορας και ξεφω-
νιτά για τής Μούρας τις καταντίες. Κ' έτσι παν-
τού. Όμορφα, όλόμορφα τά κομμάτια, μά πουθινά
ένκ έργο, μετ ψυχή, ένας άνθρωπος πού να κλείνη
μέσα του όλόκληρη τήν Ελλάδα.

Μια στιγμή νομίζει κανείς πώς οι Μακεδόνες θα
σώσουνε τόν Έλληνισμό. Οι Άθηναίοι τούς είχανε
για βαρβαρούς μά ή εθνική τους άγριότητα σήμαινε πώς
εΐτανε ακόμα πολύ πιο καθολοί Έλληνες από τους
Γραικύλους τής Στοάς. Ο Άλιξάντρος όμως άργά
γεννήθηκε. Η Άσία είχε κιόλας μουλιάσει τήν ήλ-
λάδα κ' εκεί πού φαίνονταν πώς οι Μακεδόνες κα-
ταχτούσανε τήν Άσία όμως αλήθεια έτετελειώναν και
συμπληρώνανε τή νίκη του πολιτισμού πού κατέ-
θηκε από τή Βαβυλώνα, τά Ιεροσόλυμα και τις Θή-
βες. Γι' αυτό και τόσο γλήγορα σβίστηκε ή διαβα-
τάριχη δόξα τής Μακεδονίας.

Περιττό να ζητάσουμε τ' Αλεξαντρινά, τά Ρω-
μαϊκά, τά Βυζαντινά χρόνια. Όσο πήγαινε κι αυ-
γάτιζε ή ανακατωσούρα και χειροτέρευε τó ζέφισμα
κ' ή φυλετική σκπίλα. Η Άλεξάντρια είχε μόνο